

Міністерство освіти і науки України
Відокремлений структурний підрозділ
Закарпатський лісотехнічний фаховий коледж
Національного лісотехнічного університету України»
Циклова комісія екологічних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ЗЛФК

Михайло ЛИПЧЕЙ

« 31 » 08 2023

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Екологічне інспектування

Галузь знань

10 Природничі науки

Спеціальність

101 Екологія

Освітньо-професійна програма *Екологія та охорона навколишнього середовища*

Освітньо-професійний ступінь

фаховий молодший бакалавр

м. Хуст
2023

Програма навчальної дисципліни «Екологічне інспектування» для студентів освітньо-професійного ступеня *фаховий молодший бакалавр* спеціальності *101 Екологія*, освітньо-професійна програма *Екологія та охорона навколишнього середовища*.

Розробник:

Шпір Віталія Володимирівна, викладач екологічних дисциплін

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні циклової комісії екологічних дисциплін

Протокол від « 29 » 08 2023 № 1

Голова циклової комісії Світлана Солдатенко

« 29 » 08 2023

Схвалено методичною радою ВСП «Закарпатський лісотехнічний фаховий коледж НЛТУ України»

Протокол від « 30 » 08 2023 № 1

« 30 » 08 2023 Голова методради Юрій МОРОЗ

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Екологічне інспектування» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра спеціальності 101 Екологія, освітньо-професійної програми Екологія та охорона навколишнього середовища.

Екологічне інспектування – одне із завдань і видів діяльності, що здійснюються підрозділами, підпорядкованими Міністерству енергетики та захисту довкілля.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є порядок здійснення контролю та нагляду за впливом на навколишнє середовище.

Міждисциплінарні зв'язки: екологічне законодавство, оцінка впливу на довкілля, геологія, гідрологія, метеорологія.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни є запобігання, встановлення та усунення правопорушень природоохоронного законодавства, що виникають або можуть виникнути під час здійснення господарської діяльності підприємств або окремих громадян.

Студенти, що спеціалізуються в галузі охорони природи, мають одержати теоретичні знання і практичні навички в організації і проведенні екологічного інспектування, навчитися кваліфіковано вирішувати завдання, пов'язані з раціональним використанням і охороною природних ресурсів.

Завдання дисципліни: надбання необхідних знань і практичних навичок з проведення екологічного інспектування на промислових та сільськогосподарських підприємствах; навчити правильно проводити державний контроль екологічно-небезпечних транспортних вантажів та відходів; навчитися складати протоколи адміністративних правопорушень в галузі природоохоронного законодавства.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Екологія та охорона навколишнього середовища», вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів фахової передвищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності

ЗК05. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК06. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК08. Прагнення до охорони та збереження навколишнього середовища.

Спеціальні компетентності

СК01. Здатність використовувати базові знання з фахових дисциплін у професійній діяльності.

СК02. Здатність обґрунтовувати власну точку зору та висновки, використовуючи основні теорії та концепції наук про навколишнє середовище.

СК03. Здатність здійснювати контроль за роботою природоохоронних об'єктів.

СК04. Здатність до оцінки впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю.

СК05. Здатність проводити екологічний моніторинг та оцінювати поточний стан навколишнього середовища.

СК07. Здатність до участі в розробці системи управління та поводження з відходами виробництва та споживання.

СК08. Здатність до використання основних принципів і складових екологічного управління.

СК10. Здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування.

СК11. Здатність до участі в реалізації природоохоронних заходів або екологічних проектів.

СК12. Здатність до опанування міжнародного та вітчизняного досвіду регіональних та транскордонних екологічних проблем.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 105 годин - 3,5 кредити.

Програма складається з таких модулів:

Модуль 1. Органи екологічної політики України та їх діяльність

Тема 1.1. Предмет і завдання курсу. Державні органи, що забезпечують дотримання норм природоохоронного законодавства та їх функції.

Тема 1.2. Державна екологічна інспекція Міністерства екології природних ресурсів (ДЕІ), її статус, структура і завдання.

Тема 1.3. Структура, функції та завдання морських екологічних інспекцій.

Тема 1.4. Види відповідальності за правопорушення природоохоронного законодавства.

Тема 1.5. Застосування заходів впливу до порушників природоохоронного законодавства.

Тема 1.6. Порядок провадження в справах про адміністративне правопорушення та виконання постанови про його накладання.

Тема 1.7. Екологічне інспектування за раціональним використанням та охороною водних ресурсів.

Тема 1.8. Оформлення результатів перевірки.

Тема 1.9. Державне інспектування з охорони та раціонального використання надр.

Тема 1.10. Екологічне інспектування природно-заповідних територій.

Тема 1.11. Державне інспектування з питань охорони та використання лісів.

Тема 1.12. Екологічне інспектування у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу.

Модуль 2. Порядок здійснення контролю за дотриманням природоохоронного законодавства

Тема 2.1. Громадський контроль у галузі охорони навколишнього середовища.

Тема 2.2. Порядок здійснення державного контролю за охороною, захистом, використанням, відтворенням лісів та інших рослинних ресурсів.

Тема 2.3. Порядок здійснення державного контролю за охороною, захистом, використанням, відтворенням тваринного світу та рибних ресурсів.

Тема 2.4. Перевірка мисливських угідь.

Тема 2.5. Екологічний контроль в пунктах попуску через державний кордон України.

Тема 2.6. Порядок здійснення державного контролю за дотриманням заповідного режиму на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду.

Тема 2.7. Порядок здійснення державного контролю у сфері діяльності пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами.

2. Структура навчальної дисципліни

Назва змістовних модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	всього	у тому числі:			всього	у тому числі:		
		лекції	практичні	с.р.с.		лекції	практичні	с.р.с.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
МОДУЛЬ 1								
Органи екологічної політики України та їх діяльність								
Тема 1.1 Предмет і завдання курсу. Державні органи, що забезпечують дотримання норм природоохоронного законодавства та їх функції.	4	2		2				
Тема 1.2 Державна екологічна інспекція Міністерства екології природних ресурсів (ДЕІ), її статус, структура і завдання.	3	2		1				
Тема 1.3 Структура, функції та завдання морських екологічних інспекцій.	4	2		2				
Тема 1.4 Види відповідальності за правопорушення природоохоронного законодавства.	4	2		2				
Тема 1.5 Застосування заходів впливу до порушників природоохоронного законодавства.	2	2						
Тема 1.6 Порядок провадження в справах про адміністративне правопорушення та виконання постанови про його накладання.	4	2		2				
Тема 1.7 Екологічне інспектування за раціональним використанням та охороною водних ресурсів	4	2		2				

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Тема 1.8 Оформлення результатів перевірки	4	2	2					
Тема 1.9 Державне інспектування з охорони та раціонального використання надр.	4	2		2				
Тема 1.10 Екологічне інспектування природно-заповідних територій	6	2	2	2				
Тема 1.11. Державне інспектування з питань охорони та використання лісів.	6	2	2	2				
Тема 1.12. Екологічне інспектування у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу.	6	2	2	2				
МКР 1	2	2						
Разом модуль 1	53	26	8	19				
МОДУЛЬ 2								
Порядок здійснення контролю за дотриманням природоохоронного законодавства								
Тема 2.1 Громадський контроль у галузі охорони навколишнього середовища.	6	2	2	2				
Функції, права та обов'язки громадських екологічних інспекторів.	2	2						
Тема 2.2 Порядок здійснення державного контролю за охороною, захистом, використанням, відтворенням лісів та інших рослинних ресурсів.	6	2	2	2				
Протипожежні вимоги. Охорона лісів від пожеж.	2	2						

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Тема 2.3 Порядок здійснення державного контролю за охороною, захистом, використанням, відтворенням тваринного світу та рибних ресурсів.	6	2	2	2				
Тема 2.4 Перевірка мисливських угідь	2	2						
Тема 2.5 Екологічний контроль в пунктах попуску через державний кордон України.	6	2	2	2				
Особливості екологічного контролю об'єктів рослинного та тваринного світу.	4	2		2				
Тема 2.6 Порядок здійснення державного контролю за дотриманням заповідного режиму на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду.	6	2	2	2				
Тема 2.7 Оформлення результатів перевірки та надання приписів.	4	2		2				
Тема 2.8. Порядок здійснення державного контролю у сфері діяльності пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами	6	2	2	2				
МКР 2	2	2						
Разом модуль 2:	52	24	12	16				
Всього годин:	105	50	20	35				

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Органи екологічної політики України та їх діяльність

Тема 1.1. Предмет і завдання курсу. Державні органи, що забезпечують дотримання норм природоохоронного законодавства та їх функції.

Місце екологічного інспектування в сфері діяльності спеціалістів-екологів. Зв'язок його з екологічним правом і фаховими предметами біологічного і екологічного циклу.

Верховна Рада. Президент України. Рада національної безпеки і оборони при Президентові України. Кабінет Міністрів України. Державна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій. Ради, їх виконавчі комітети та адміністративні комісії. Районні (міські) суди.

Тема 1.2. Державна екологічна інспекція Міністерства екології природних ресурсів (ДЕІ), її статус, структура і завдання.

Державна екологічна інспекція Міністерства екології природних ресурсів. Міністерство з надзвичайних ситуацій. Управління земельних ресурсів Державного комітету України по земельних ресурсах. Органи Державного комітету рибного господарства. Державна лісова охорона Державного комітету лісового господарства. Міністерство внутрішніх справ. Громадський контроль в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Структура і завдання ДЕІ. Напрями діяльності ДЕІ. Права органів ДЕІ та її посадових осіб. Функції державних інспекцій охорони Чорного і Азовського морів. Головна екологічна інспекція (ГЕІ) та її підрозділи.

Тема 1.3. Структура, функції та завдання морських екологічних інспекцій.

Функції інспекції. Організація діяльності інспекції. Повноваження морських екологічних інспекцій. Об'єкти контролю інспекції. Повноваження начальника інспекції.

Тема 1.4. Види відповідальності за правопорушення природоохоронного законодавства.

Порушення природоохоронного законодавства та види відповідальності за нього. Дисциплінарна відповідальність. Цивільно-правова (майнова) відповідальність за методики розрахунку розмірів відшкодування збитків. Адміністративні правопорушення і адміністративна відповідальність. Кримінальні злочини і кримінальна відповідальність. Статті Кодексу України про адміністративні правопорушення, що стосуються охорони природи. Статті Кримінального Кодексу, що визначають злочини проти довкілля.

Тема 1.5. Застосування заходів впливу до порушників природоохоронного законодавства.

Адміністративні заходи впливу. Дисциплінарні заходи впливу. Відшкодування збитків, спричинених порушенням природоохоронного законодавства. Обмеження або припинення фінансування об'єктів будівництва. Обмеження або зупинення виробничої діяльності. Припинення дії дозволів та права спеціального використання природних ресурсів. Притягнення до кримінальної відповідальності.

Тема 1.6. Порядок провадження в справах про адміністративне правопорушення та виконання постанови про його накладання.

Фіксація факту порушення. Протокол про порушення; особи, що мають право його складати. Порядок складання протоколу. Доставляння порушника. Підготовка матеріалів для притягнення до дисциплінарної відповідальності. Органи, уповноважені розглядати адміністративні справи про порушення природоохоронного законодавства, взаємодія ДЕІ з ними. Повноваження ДЕІ та її посадових осіб щодо застосування інших заходів впливу (тимчасове припинення фінансування виробництва і виробничої діяльності, припинення дії або анулювання дозволів на спеціальне використання природних ресурсів, вилучення незаконно добутих природних ресурсів). Порядок направлення матеріалів для притягнення до кримінальної відповідальності.

Тема 1.7. Екологічне інспектування за раціональним використанням та охороною водних ресурсів.

Стан водних ресурсів. Основні забруднювачі водних об'єктів (за галузями економіки). Екологічний контроль за станом водних ресурсів. Планування та проведення перевірок. Оформлення результатів перевірки.

Тема 1.8. Оформлення результатів перевірки.

Початок перевірки. Хід перевірки. Оформлення перевірки. Форми документів перевірки. Акт перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства, Припис, Подання про видачу, зупинення дії або анулювання дозволу, ліміту, квоти.

Практична робота 1

Розрахунок стягнень за збитки, спричинені порушенням водного законодавства

Тема 1.9. Державне інспектування з охорони та раціонального використання надр.

Стан, використання та охорона надр. Державний нагляд і контроль за використанням й охороною надр. Здійснення державного нагляду за охороною надр при розробці родовищ мінеральних підземних вод. Контроль

за правильністю розробки родовищ прісних підземних вод. Оформлення документів і вжиття заходів за результатами перевірок.

Тема 1.10. Екологічне інспектування природно-заповідних територій.

Мета та завдання перевірок, дотримання вимог природоохоронного законодавства на територіях ПЗФ. Документальна перевірка дотримання вимог природоохоронного законодавства на територіях ПЗФ. Натурна перевірка дотримання вимог природоохоронного законодавства на територіях ПЗФ. Оформлення результатів перевірки та надання приписів.

Практична робота 2

Розрахунок стягнень за збитки, спричинені забрудненням атмосферного повітря

Тема 1.11. Державне інспектування з питань охорони та використання лісів.

Статті «Кодексу України про адміністративні правопорушення» і «Кримінального кодексу України», що визначають правопорушення і відповідальність в галузі використання, відтворення і охорони лісів та інших рослинних ресурсів. Правопорушення, які визначає стаття 98 Лісового Кодексу України і стаття 40 Закону України «Про рослинний світ». Здійснення державного інспектування з питань охорони та використання лісів.

Практична робота 3

Обчислення розміру шкоди, заподіяної зеленим насадженням населених пунктів

Тема 1.12. Екологічне інспектування у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу

Контроль за охороною, використанням та відтворенням тваринного світу. Порядок здійснення, основні завдання, планування та організація державного контролю за дотриманням вимог охорони, використання та відтворення тваринного світу. Перевірка мисливських угідь.

Практична робота 4

Виявлення правопорушень в галузі використання, відтворення і охорони тваринного світу.

Модульна контрольна робота № 1

МОДУЛЬ 2

Порядок здійснення контролю за дотриманням природоохоронного законодавства

Тема 2.1. Громадський контроль у галузі охорони навколишнього середовища.

Положення про громадський контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища. Основні завдання громадського контролю у галузі охорони навколишнього природного середовища. Основні повноваження та обов'язками громадських інспекторів.

Практична робота 5

Інспекторська перевірка впливу промислового підприємства на сферу та в питаннях поводження з відходами.

Тема 2.2. Порядок здійснення державного контролю за охороною, захистом, використанням, відтворенням лісів та інших рослинних ресурсів.

Основні завдання контролю та розподіл функцій між відомствами. Планування та організація контролю. Перелік питань, що підлягають перевірці. Перевірка стану лісів, використання лісосировинних ресурсів, відтворення лісів, охорони і захисту лісів. Порядок розрахунку та оформлення вимог на відшкодування збитків.

Практична робота 6

Інспекторська перевірка впливу промислового підприємства на водні ресурси.

Тема 2.3. Порядок здійснення державного контролю за охороною, захистом, використанням, відтворенням тваринного світу та рибних ресурсів.

Основні завдання контролю. Відомчий контроль та контроль ДЕІ. Планування та здійснення контролю. Перелік питань, що підлягають перевірці. Порядок вилучення знарядь незаконного добування (заготівлі) природних ресурсів, самих природних ресурсів та продукції, що в них вироблена. Знаряддя незаконного добування, спеціальні документи. Випадки їх вилучення. Зберігання вилучених знарядь та незаконно добутих природних ресурсів, реалізація їх. Особливості обліку, зберігання і реалізація вогнепальної зброї та боєприпасів.

Практична робота 7

Обчислення розміру шкоди (майнових стягнень), заподіяних лісовому господарству

4. Форма і методи підсумкового контролю успішності навчання

Контроль здійснюється за кредитно-модульною системою та передбачає виконання 2 модульних контрольних робіт протягом періоду навчання (7 семестр).

Контроль знань проводиться постійно і поділяється на три види: вхідний, поточний, підсумковий.

Вхідний – проводиться у формі усного опитування на початку вивчення дисципліни для стимулювання здобувачів освіти та перевірки якості опанованого матеріалу на знання основних понять попередньо вивчених дисциплін.

Поточний контроль знань здобувачів освіти з дисципліни «Екологічне інспектування» здійснюється в ході всіх видів занять за формою, яку обирає викладач. Результати поточного контролю відображаються в журналі обліку навчальних занять.

Перевірка опанування навчального матеріалу здійснюється такими методами: усне експрес-опитування на початку заняття, письмові контрольні роботи, виконання завдань самостійної роботи, модульна контрольна робота та підсумковий диференційований залік.

Підсумковий контроль спрямований на визначення рівня опанування здобувачами освіти всього матеріалу дисципліни. Він проводиться у формі іспиту за кредитно-модульною системою оцінювання знань.

Диференційований залік письмовий. Оцінювання знань здійснюється за 100 – бальною шкалою. Підсумкова оцінка виводиться на основі суми балів, отриманих студентами протягом семестру за всі види робіт згідно «Положення про кредитно-модульну систему організації освітнього процесу у ВСП «ЗЛФК НЛТУ України».

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Методичне забезпечення

1. Програма навчальної дисципліни.
2. Робоча навчальна програма.
3. Навчальні посібники, підручники, навчально-методичні видання.
4. Конспекти лекцій.
5. Нормативні документи.
6. Методичні вказівки для проведення практичних занять.
7. Методичні вказівки для виконання самостійної роботи.
8. Завдання:
  - поточного контролю знань студентів;
  - модульних контрольних робіт;
  - екзаменаційні білети.

5. Засоби діагностики успішності навчання

Діагностика успішності навчання здійснюється за допомогою:

- попереднього, поточного, періодичного, підсумкового контролю знань;
- модульних контрольних робіт;
- індивідуальної перевірки;
- фронтальної перевірки;
- тестового контролю;
- доповідей;
- рефератів;
- бесід, диспутів.

6. Рекомендована література

основна

1. Екологічне право. Особлива частина. Підручник/за ред. В.І.Андрейцева – Київ: Істина, 2001.-544с.
2. Екологічне інспектування: Підручник / М.О. Клименко, А.М. Прищепа, Л.М. Стецюк, О.А. брежицька. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2014. – 400с.
3. Збірник методичних рекомендацій про державний контроль за дотриманням вимог природоохоронного законодавства. – Чернівці: Зелена Буковина, 1996. 248 с.
4. Положення про Державну інспекцію охорони Чорного моря Міністерства екології та природних ресурсів України. Наказ

Міністерства екології та природних ресурсів України від 15 травня 2000 року №27.

5. Природоохоронне інспектування : конспект лекцій / укл. : Сівак В.К., Солодкий В.Д., Данілова О.М., Пантелю І.М. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 164 с.
6. Природоохоронне інспектування: навчальний посібник. Нехорошков В.П. Одеська державна академія холоду. 2011 – 156 с.
7. Конспект лекцій навчальної дисципліни «Екологічне інспектування» (Ладиженський В.М., Телюра Н.О.; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 31 с.
8. Нехорошков В.П. Природоохоронне інспектування: навчальний посібник. Одеська державна академія холоду. 2011 – 156 с.

д о д а т к о в а

1. Положення про порядок обліку, зберігання та реалізації вилученої і порушників природоохоронного законодавства вогнепальної зброї та боєприпасів. Наказ Міністерства охорони навколишнього середовища та ядерної безпеки України від 05.02.1996 року №10.
2. Про затвердження форми квитанції та інструкції щодо її застосування при стягненні штрафів (готівкою) на місці скоєння адміністративних правопорушень в галузі охорони навколишнього середовища та ядерної безпеки України від 09.10.1997 року №162.
3. Положення про Державну інспекцію охорони Азовського моря Міністерства екології та природних ресурсів України. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 29 вересня 2000 року №151.
4. Про затвердження положення про громадських інспекторів з охорони навколишнього природного середовища. Наказ Міністерства освіти охорони навколишнього середовища та ядерної безпеки України від 05.07.1999 року №150.

Електронні джерела:

1. <https://www.dei.gov.ua>
2. <https://www.dei.gov.ua/posts/690>
3. <https://www.dei.gov.ua/posts/691>
4. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1081-17#Text>
5. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-14#Text>
6. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0229-94#Text>